

**Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогіки НАПН України**

*Схвалено вченою радою
Інституту педагогіки НАПН
України
(протокол № 1 від 16 січня 2020 р.)*

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор Інституту педагогіки
О.М.Топузов
« _____ » 20__ р.

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

за спеціальністю 014.15. Середня освіта (Українська мова і література)
(обсяг програми 30 год, 1 кредит ЄКТС)

Категорія слухачів: педагогічні і науково-педагогічні працівники закладів освіти і установ

Київ – 2020

Пояснювальна записка:

Одне з основних завдань учителя української мови і літератури – сприяти формуванню компетентного мовця і читача. Учитель-словесник покликаний підготувати учня до активного й доцільного використання мовно-літературних ресурсів у всіх сферах життєдіяльності в умовах інформаційного, глобалізованого, громадянського, швидкозмінного й відкритого суспільства. Упроваджуючи в практичну площину оновлений нормативно-методичний пакет рекомендацій щодо викладання предметів «Українська мова» та «Українська література», учитель працює в умовах реалізації означених підходів, орієнтується на зміст загальнодержавних і регіональних освітянських програм. З огляду на це педагог має орієнтування в новітніх здобутках педагогіки, психології, дидактики, мовознавства, літературознавства, методик навчання української мови і літератури.

В умовах сучасних соціальних викликів, що спричинили кардинальні зміни змісту навчання, неможливо ефективно реалізувати поставлені завдання, опираючись лише на здобуті у вищому закладі освіти знання зі шкільних. До переліку професійних викликів належать невідповідність класифікації методів і засобів навчання поставленим освітнім завданням, зміна особливостей конструювання уроку, що стає інструментом формування в учнів предметних і ключових компетентностей. Адаптація до мінливих умов педагогічної діяльності стає важливим чинником побудови ефективного процесу навчання української мови і літератури в школі. Тому все далі відчутною є потреба в розробленні продуктивних моделей, технологій, андрагогічних систем розвитку методичної компетентності вчителя української мови і літератури в системі підвищення кваліфікації. Усе це збільшує запити з боку науки та практики в розкритті особливостей підвищення кваліфікації учителів української мови і літератури, посилює значущість системи підвищення кваліфікації як невід'ємного складника післядипломної педагогічної освіти. Адже якісне методичне забезпечення процесу підвищення кваліфікації вчителів сприяє розвитку їхньої методичної компетентності, а, відповідно, сприяє якості навчання української мови і літератури в школах.

Мета: забезпечити якість підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури, а саме:

- ознайомити з концептуальними положеннями сучасної української освіти;
- актуалізувати сучасні дослідження дотичних до педагогіки галузей науки (психології, дидактики (і психодидактики), лінгвістики (а також соціолінгвістики й психолінгвістики), історії літератури, літературознавства, соціології й поглибити ними теоретичний багаж учителя;
- формувати термінологічну грамотність учителя-словесника;
- повернути увагу до сучасних викликів, навчити засобами шкільного предмета готувати учнів до розв'язання їх;
- формувати вміння й навички ефективного розв'язання життєвих проблем;
- навчити ефективного володіння інформаційними технологіями;
- стимулювати і сприяти професійному самовдосконаленню;
- задовольняти освітні потреби.

Напрямок: розвиток професійних компетентностей: знання навчального предмета, фахових методик, технологій.

Зміст. Зміст програми підвищення кваліфікації не дублює вишівських програм, а доповнює їх, містить професійно орієнтований і фаховий складники, відображає зміни, спричинені концепцією «Нова українська школа», Державним стандартом, чинними програмами.

Програма передбачає ознайомлення вчителя з механізмами формування предметних (компетентність з української мови і читацької) і ключових компетентностей, надання знанням і вмінням дієвості, що сукупно сприятиме формуванню в учнів функційної грамотності, усвідомленню перспективи застосування здобутих у закладі загальної середньої освіти знань, набутих умінь і досвіду.

Процес опанування програмового матеріалу спрямовано на розвиток формування таких компетентностей:

Базові компетентності підвищення кваліфікації вчителів української мови та літератури

Загальні компетентності:

світоглядна:

розуміння широкого кола філософсько-світоглядних питань, системних зв'язків між явищами і процесами;

здатність критично мислити;

сприйняття шкали цінностей, важливих для вчителя як особистості, як професіонала, як громадянина;

набуття й використання досвіду розв'язання наукових та фахових завдань;

методологічна:

розуміння сучасної методології освіти;

здатність до застосування методів наукового пізнання;

проведення науково-дослідної діяльності;

розроблення й упровадження освітніх дослідницьких проєктів, «start-up»;

здатність інтерпретувати результати сучасних педагогічних досліджень; ефективно застосовувати знання наукових досліджень та інновацій у професійній діяльності;

комунікативна:

здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, ефективної комунікації, до участі в різних видах спілкування;

здатність використовувати жанри мовлення для розв'язання життєвих проблем;

встановлення продуктивних зв'язків із людьми задля обміну досвідом (емоційним, соціальним, практичним тощо);

дослідницька

готовність до наукового пошуку;

здатність володіти методологією і методами педагогічного експерименту;

сформованість особистісно значущих якостей дослідника;

готовність до розв'язання педагогічних завдань засобами фундаментальних основ педагогічної науки;

здатність до ціле визначення, здобування й інтерпретації нових знань в освітній процес;

інформаційна

здатність здійснювати пошук інформації з різних джерел, аналіз, добір і зберігання найдоцільнішої, найціннішої, визначати її вірогідність;

уміння користуватися бібліотеками (традиційними і електронними);

здатність створювати презентації та ефективно використовувати мультимедійні технології в освітньому процесі;

педагогічна

здатність оперувати науковою термінологією педагогічної науки;

розуміння системності, взаємозв'язку й цілісності різних педагогічних явищ і процесів, багатогранності практичного спрямування педагогіки;

орієнтування в сучасній нормативно-правовій базі розвитку освіти, тенденціях освітньої політики в Україні;

готовність розглядати педагогічні явища, розвиток освіти та науки у їх історичній ретроспективі;

здатність застосовувати компаративний аналіз щодо вивчення педагогічних проблем у зарубіжному та вітчизняному контекстах;

готовність застосовувати інноваційний педагогічний досвід у власній педагогічній діяльності;

психологічна

готовність до педагогічної діяльності,

здатність володіти знаннями про закономірності філогенезу та онтогенезу людини на різних вікових етапах, про розвиток психічних процесів особистості; до емоційної саморегуляції, розвитку вольових якостей, самоорганізації та самоактуалізації; самоаналізу результатів освітньої діяльності;

виявлення креативних здібностей для самостійного вирішення дослідницьких завдань;

дотримання етичних принципів роботи в системі «людина-людина»;

виявлення емпатії, поваги до індивідуальних особливостей суб'єктів освітнього процесу;

фахові компетентності

методична

здатність готувати, планувати, організовувати власну науково-педагогічну діяльність; розуміти гносеологічні основи освітньої діяльності; застосовувати наявні, модифікувати та створювати власні ефективні комбінації методів і прийомів задля досягнення мети й завдань навчання української мови і літератури, перевіряти їх ефективність; упроваджувати інформаційно-комунікаційні в освітній процес;

лінгводидактична

здатність усвідомлено підходити до використання методичної спадщини, традиційного та інноваційного досвіду; розуміння загальних питань методики навчання української, закономірностей, принципів, методів, засобів навчання української мови у закладах освіти, основних етапів становлення й розвитку української лінгводидактики, особливостей організації освітнього процесу закладах загальної середньої освіти; оптимально використовувати форми, методи, засоби навчання, готовність здійснювати інноваційну високопродуктивну професійно-педагогічну діяльність у сучасних соціокультурних умовах;

літературознавча – *здатність* і *готовність* до ефективного виконання літературознавчої діяльності як підґрунтя професійної праці: володіння фаховими

знаннями про літературу як особливий вид мистецтва, про художній текст як об'єкт літературознавчого дослідження; уміння використовувати відомості з історії і теорії літератури у процесі аналізу та інтерпретації художніх текстів різних періодів літературного процесу, різних художніх напрямів і стильових течій;

культурологічна – здатність до освоєння світової і національної культурної спадщини, осмислення текстів для інтегративного культурологічного коментування та визначення відповідних видів навчальної діяльності учнів, формувати в учнів високу загальну культуру, спонукати їх до активного використання культурних еталонів і цінностей у повсякденній взаємодії з людьми.

Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання: особи з вищою педагогічною освітою за фахом учителі української мови і літератури.

Обсяги. Тривалість.

Навчальна програма розрахована на 30 навчальних годин або 1 кредит ЄКТС з урахуванням самостійної (позааудиторної) роботи.

РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

№ з/п	Назва теми	Всього год	Форма занять, год				
			лекція	тренінг	самостійна робота	тестування	
1.	Модуль 1. Формування успішного мовця на уроках української мови	18	2	11	5		
	1.1. Мовленнєві жанри як засіб гармонізації стосунків між людьми 1.1.1. Паспорт (візитна картка) мовленнєвого жанру 1.1.2. Мовленнєві жанри у системі уроків української мови 1.1.3. Компетентнісно орієнтовані завдання на уроках риторики	6	2	3	1		Голуб Н.Б.
	1.2. Методи формування успішного мовця 1.2.1. Класифікація сучасних методів 1.2.2. Принципи добору методів навчання української мови 1.2.3 Методи організації самостійної роботи учнів	6		4	2		Горошкіна О.М.
	1.3. Засоби формування успішного	6		4	2		Попова Л.О.

<p>МОВЦЯ</p> <p>1.3.1 Класифікація сучасних засобів навчання</p> <p>1.3.2. Принципи добору засобів навчання української мови</p> <p>1.3.3. Компетентнісно орієнтовані завдання як засіб навчання української мови</p>						
Модуль 2. Формування компетентного учня-читача на уроках української літератури	12	2	6	4		
<p>2.1. Пріоритетні напрями розвитку шкільної літературної освіти в умовах інформаційного суспільства</p> <p>2.1.1. Компетентнісна спрямованість навчання української літератури</p> <p>2.1.2. Навчання української літератури на засадах культурологічного підходу</p> <p>2.1.3. Навчання української літератури в умовах профілізації</p>	6	2	2	2		Яценко Т.О.
<p>2.2. Компетентнісно орієнтовані завдання на уроках української літератури.</p> <p>2.2.1. Використання освітніх інновацій на уроках української літератури</p> <p>2.2.2. Методика організації компетентнісного навчання української літератури</p> <p>2.2.3 Розвиток читацької компетентності на уроках української літератури</p>	6		4	2		Міщенко О.В.
Разом	30	4	17	9		

Виконавці програми:

Голуб Ніна Борисівна – освіта вища педагогічна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Горошкіна Олена Миколаївна – освіта вища педагогічна, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Яценко Таміла Олексіївна – освіта вища педагогічна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Попова Людмила Олександрівна – освіта вища педагогічна, кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Міщенко Оксана Вікторівна – освіта вища педагогічна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Місце виконання програми:

Інститут педагогіки НАПН України

Заклади і установи вищої та післядипломної педагогічної освіти

Вартість: 1000 грн.

Графік освітнього процесу:

1) курси вихідного дня (субота, неділя): ауд. 418 з 9 до 17 год.

2) друга половина дня (тиждень): ауд. 418 з 15 до 19 год.

Кількість осіб в групі:

мінімальна – 8 осіб; максимальна – 30 осіб.

Можливість надання подальшої підтримки чи супроводу: он-лайн зв'язок через скайп, соціальні мережі з метою надання методичної підтримки й консультування, забезпечення дидактико-методичними матеріалами.

Додаткові послуги:

Проживання – у готелі на території Інституту педагогіки НАПН України. Орієнтовна вартість за добу 300-360 грн. Харчуватися можна за бажанням у кафе на території (сніданок, вечеря - по 60 грн, обід 100 грн.).

Документ, що видаємо за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат, що не потребує підтвердження/визнання педагогічною радою закладу / установи освіти.

Розробники: *Горошкіна Олена Миколаївна*, головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України, *Голуб Ніна Борисівна*, завідувачка відділу навчання української мови та літератури, *Яценко Таміла Олексіївна*, головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури.